Sari Agriculture Sciences and Natural Resources University

Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture, Vol.10, Issue. 1, 2023 p: 41-54 OPEN ACCESS

Research Paper

Strategic Analysis of Tourism-Related Rural Businesses During the Corona Epidemic

Taher Azizi-Khalkheili[1], Fatemeh Razzaghi Borkhani[2], Masoud Yazdanpanah[3], Ali Azimzadeh[4], and Mostafa Mohseni Kiasari[5]

1- Assistant Professor, Department of Agricultural extension and education, Sari Agricultural Sciences & Natural Resources University, Sari, Iran, (Corresponding author: t.azizi@sanru.ac.ir)
2- Assistant Professor, Department of Agricultural extension and education, Sari Agricultural Sciences & Natural Resources University, Sari, Iran
3- Department of Agricultural Extension and Education, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran
4- Ph.D. in Entrepreneurship Management-New Business, Iran
5- Assistant Professor, Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Mazandaran, Sari, Iran

Received: 26 September, 2022 Accepted: 7 December, 2022

Extended Abstract

Background: The outbreak of Covid-19 significantly impacted tourism-related businesses, particularly in rural areas, due to strict restrictions imposed to curb the spread of the virus. This research aims to analyze the strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT) faced by rural tourism businesses during the pandemic. By assessing both internal and external factors, the study seeks to propose strategies for mitigating the risks associated with Covid-19 in the tourism sector.

Methods: The research's statistical population consisted of 12 experts, managers, and key informants from the tourism sector of Mazandaran province, selected through a purposeful sampling method. Data collection involved semi-structured interviews conducted both face-to-face and via telephone. The qualitative content analysis technique, employing an inductive approach and utilizing MAXQDA software, facilitated data analysis. To ensure validity, the triangulation technique was applied, incorporating confirmatory sources, multiple researchers, and various methods throughout the data collection and analysis process. Reliability was established by ensuring the accuracy of interviews, creating a structured interview process, and forming a specialized committee for interpretation.

Results: The findings were categorized into four main themes (strengths, weaknesses, opportunities, and threats) along with 19 sub-themes (codes). The qualitative content analysis revealed four strengths, five weaknesses, six opportunities, and four threats impacting rural tourism businesses amid the pandemic. Key findings indicated that the extension of health culture and community health, capacity building for local communities, economic challenges such as income reduction and unemployment, and the risks associated with tourism investments were the most significant strengths, opportunities, weaknesses, and threats, respectively. These insights provide valuable guidance for managers and stakeholders in rural tourism, enabling them to create conditions that mitigate Covid-19 risks across various sectors, including agriculture and the supply chain for agricultural products.

Conclusion: The research highlights the critical need for effective management of tourism-related rural businesses in light of Covid-19. Key strategies include diversifying tourism-related activities, emphasizing innovative approaches to healthy food tourism, and leveraging new technologies in green tourism. Additionally, developing electronic tourism services and supporting knowledge-based companies in agricultural and rural tourism—such as those focusing on medicinal plants and forest tourism—are essential. Financial support and aid for tourism businesses, including unemployment insurance and the establishment of cooperatives and volunteer organizations for local planning, are vital. Furthermore, developing community-oriented tourism projects and supporting vulnerable populations in rural areas are crucial steps for managing the risks posed by the pandemic in the tourism sector. This comprehensive analysis underscores the importance of resilience and adaptability in rural tourism, particularly in response to unprecedented challenges like the Covid-19 pandemic. By implementing these strategies, stakeholders can enhance the sustainability and viability of rural tourism businesses in the future.

Keywords: Corona pandemic, Rural businesses, Rural tourism, SWOT analysis

How to Cite This Article: Azizi-Khalkheili, T., Razzaghi Borkhani, F., Yazdanpanah, M., Azimzadeh, A., & Mohseni Kiasari, M. (2023). Strategic Analysis of Tourism-Related Rural Businesses During the Corona Epidemic. *J Entrepreneurial Strategies Agric*, 10(1), 41-54. https://doi.org/10.61186/jea.10.19.41

Copyright ©2023 Azizi-Khalkheili et al. Published by Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Unported License which allows users to read, copy, distribute and make derivative works for non-commercial purposes from the material, as long as the author of the original work is cited properly.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری

مقاله پژوهشی

تحلیل راهبردی کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران همه‌گیری کرونا

طاهر عزیزی خالخیلی[۱]، فاطمه رزاقی بورخانی[۲]، مسعود یزدان پناه[۳]، علی عظیم‌زاده[۴] و مصطفی محسنی کیاسری[۵]

۱- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری، (نویسنده مسوول: t.azizi@sanru.ac.ir)
۲- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
۳- دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان
۴- دکتری مدیریت کارآفرینی-کسب و کار جدید
۵- استادیار گروه مدیریت صنعتی، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه مازندران، بابلسر

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۷/۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۹/۱۶
صفحه: ۴۱ تا ۵۴

چکیده مبسوط

مقدمه و هدف: با شیوع کووید ۱۹، کسب و کارهای وابسته به گردشگری در نواحی روستایی تحت تأثیر محدودیت‌های اعمال شده در زمان شیوع این بیماری قرار گرفتند. هدف اصلی این پژوهش بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در همه‌گیری کرونا می‌باشد و به ارزیابی درونی و بیرونی کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری و تبیین راهبردهای کاهش مخاطرات کرونا می‌پردازد.

مواد و روش‌ها: در جامعه آماری پژوهش، ۱۲ نفر از کارشناسان، مدیران و مطلعان کلیدی بخش گردشگری استان مازندران با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختارمند حضوری و تلفنی و یادداشت‌برداری از طریق فن تحلیل محتوای کیفی با رویکرد استقرایی و با نرم‌افزار مکس کیودا انجام شد. برای تعیین روایی از فن سه‌سویه‌سازی (مثلث‌سازی) شامل به‌کارگیری منابع تأییدگر، محققان و روش‌های متعدد در طی فرآیند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها و برای پایایی از هدایت دقیق جریان مصاحبه‌ها، ایجاد فرآیند ساختارمند برای اجرا و تفسیر مصاحبه‌ها و تشکیل کمیته تخصصی استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش در قالب چهار مضمون (مفهوم) اصلی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و ۱۹ زیرمضمون (کد) ارائه شد. نتایج تحلیل محتوای کیفی مبین ۴ نقطه قوت، ۵ نقطه ضعف، ۶ فرصت و ۴ تهدید در کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در مواجهه با کرونا بود. مطابق نتایج تحقیق ترویج فرهنگ بهداشت و سلامت فردی و گروهی، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جوامع محلی، مشکلات اقتصادی کاهش درآمد و بیکاری افراد و ریسک سرمایه‌گذاری گردشگری به‌ترتیب مهمترین نقاط قوت، فرصت، ضعف و تهدید بیان شده است. این نتایج فرصتی را در اختیار مدیران و دست‌اندرکاران توسعه گردشگری روستایی قرار می‌دهد تا با رفع موانع، شرایط لازم را برای رسیدن و تداوم مدیریت و کاهش مخاطرات کووید ۱۹ در بخش‌های مختلف کسب و کارهای روستایی و کشاورزی و زنجیره عرضه محصولات کشاورزی فراهم آورند.

نتیجه‌گیری: مطابق یافته‌های تحقیق در راستای مدیریت کسب وکارهای روستایی وابسته به گردشگری، اهمیت زنجیره تأمین گردشگری با متنوع‌سازی فعالیت‌های وابسته به گردشگری، توجه به رویکردهای نوآورانه برای گردشگری غذایی سالم با نقش فزاینده ترجیحات مصرف‌کننده و گردشگران، بکارگیری فناوری‌های نوین در گردشگری سبز، توسعه خدمات گردشگری الکترونیکی، توسعه و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناورانه در حیطه گردشگری کشاورزی و روستایی مانند گیاهان دارویی و گردشگری جنگلی، تخصیص کمک‌های مالی و تسهیلات حمایتی با توجه به امکان بیمه حمایتی و بیکاری برای کسب و کارهای فردی فعالان گردشگری، ایجاد تعاونی و سازمان‌های مردم نهاد و داوطلب متخصص در برنامه‌ریزی محلی، ترویج و توسعه پروژه‌های گردشگری اجتماع محور و حمایت از آسیب‌پذیرترین افراد مناطق روستایی از مهمترین راهکارهای بهبود و مدیریت مخاطرات کرونا در کسب وکارهای وابسته به گردشگری می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: تحلیل SWOT، کسب و کارهای روستایی، گردشگری روستایی، همه‌گیری کرونا

مقدمه

امروزه همه‌گیری کووید ۱۹ به‌عنوان یک بیماری نوپدید در جهان، ماهیتی پیچیده و چندگانه داشته و اثرات و پیامدهای آن در زمینه‌های مختلف فراگیر است. کرونا بخش قابل توجهی از بنیان‌های اجتماعی و سیاسی جهان را با مسئله جدی مواجه کرده است (Kickbusch *et al*., 2020)، و علی‌رغم تهدیدها، با فرصت‌هایی نیز همراه بوده و با وجود تمامی پیامدهای منفی، اثرات مثبتی نیز به‌همراه داشته است (Eskandarian, 2020). بخش گردشگری به‌دلیل عدم اطمینان اقتصادی و محدودیت‌های سفر یکی از بخش‌هایی بوده است که بیشتر تحت تأثیر شیوع کووید ۱۹ قرار گرفته است (Higgins-Desbiolles, 2020; Jamal and Budke, 2020; Wen *et al*., 2020). برخی از محققان رکود پس از همه‌گیری را فرصتی برای راه‌اندازی مجدد کسب و کارهای صنعت گردشگری و توسعه استراتژی‌های پایدارتر با حذف پیامدهای منفی آن می‌دانند (Brouder, 2020; Farmaki, 2021; Niewiadomski, 2020; Varzaru *et al*., 2021). این بیماری اثرات محسوسی بر بخش کشاورزی داشته است. علاوه بر تهدید سلامتی افراد و روستاییان، تأثیر عمیقی بر معیشت کشاورزان فقیر روستایی که به کشاورزی وابسته هستند، داشته است (IFAD, 2020). بسیاری از کشاورزان به خاطر محدودیت‌های حمل و نقل برای خرید و فروش محصولات کشاورزی و کمبود نیروی کار دچار خسارت و زیان‌های اقتصادی ناشی از نگهداشتن این محصولات در مزرعه و ضایعات محصول شدند (FAO, 2020). کرونا بر زنجیره تأمین، تقاضا، کسب‌وکارها، عرضه نیروی کار، مصرف کالاها و خدمات اثر گذاشته است، و نیز باعث کاهش درآمد تولیدکنندگان کشاورزی، بخش صنایع گردشگری و صنایع‌دستی شده است (Dadvarkhani and Mousavi, 2022). این کسب وکارها به نوعی در بخش گردشگری کشاورزی و روستایی مورد توجه جدی روستاییان برای معیشت پایدار می‌باشد. صنعت گردشگری می‌تواند به اقتصاد پایدار و توسعه اجتماعی روستاییان کمک کند و به‌عنوان یک بخش اقتصادی پویا باعث تغییرات اقتصادی،

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی شود (Hallaj *et al.*, 2022). گردشگری روستایی عاملی برای افزایش درآمد روستاییان، ایجاد اشتغال بیشتر و کاهش مهاجرت می‌باشد و با حفظ آداب و سنن بومی در مواجهه با تغییرات فرهنگی و احیای فرهنگ اصیل و بومی روستا، جذب گردشگر رونق می‌گیرد (Hallaj, 2017).

در دوران کرونا محدودیت حمل و نقل باعث کاهش دسترسی کشاورزان به بازارها و در نتیجه موجب ضایعات مواد غذایی می‌گردد. در بسیاری از کشورها کشاورزان قادر به فروش محصولات خود در بازارهای محلی، رستوران‌ها، کافه‌ها، هتل‌ها و سایر مراکز تفریحی و گردشگری نیستند چرا که به‌طور موقت بسته شده‌اند (ILO, 2020). این بیماری همه‌گیر نیز ممکن است به‌دلیل کمبود نیروی کار و قطع موقت تولید، تأثیر جدی در تولید محصولاتی که نیاز به کارگر زیادی دارند، داشته باشد (ILO, 2020). کسب و کارهای روستایی و بخش صنایع‌دستی و کوچک و خدمات گردشگری بیشتر تحت تأثیر اثرات منفی کرونا بوده است (Rabiee and Takrosta, 2021). گردشگری و بوم‌گردی تحت تأثیر ویروس کرونا و پیامدهای منفی دچار آسیب‌های جدی از نظر آسیب‌های اقتصادی، آسیب‌های اجتماعی، آسیب‌های روانی در مناطق روستایی مازندران شده است. کاهش درآمد در بخش آسیب‌پذیری اقتصادی و کاهش شاخص قابلیت تضمین و اطمینان خدمات گردشگری روستایی مهم‌ترین آسیب شغلی بود (Pazokinejad, 2022). مادامی که زندگی خانوار روستایی با چالش فقر و نبود حداقل استانداردها برای زندگی مواجه شود، تمام ابعاد زندگی آنان تحت الشعاع قرار می‌گیرد. مشکلات وسیعی در سطح گسترده از جمله مسائل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و روانی به وقوع می‌پیوندد. از این‌رو، توجه به برقراری یک معاش پایدار در سطح خانوار روستایی باید در اولویت ویژه‌ای قرار گیرد (Nourozi and Hayati, 2015). گردشگری و بوم‌گردی می‌توانند پیوند محکمی با توسعه صنایع دستی و اشتغال محلی داشته باشند. اشتغال پایدار، توسعه صنایع دستی و نمایشگاه‌ها و فروشگاه‌های صنایع‌دستی، مشاغل روستایی، ایجاد فروشگاه‌های صنایع‌دستی، و پایداری جوامع محلی برخی از فواید ایجاد و گسترش اصولی اقامتگاه‌های بوم‌گردی است (Karimzadeh *et al.*, 2020).

همه‌گیری ویروس کرونا ترس و عدم اطمینان زیادی در مورد سلامت، اقتصاد و زندگی اجتماعی ایجاد کرده است. بنابراین، اثرات بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی کووید ۱۹ در جوامع مستعد گردشگری روستایی از اهمیت بالایی برخوردار است (Hallaj *et al.*, 2022).

کووید-۱۹ بر ابعاد اجتماعی و روانی ایرانیان نیز تأثیر گذاشته است. مسائل ناشی از بیماری همه‌گیر شامل افزایش سطح اضطراب در بین گردشگران و جوامع گردشگری، تشدید مشکلات بهداشتی، افزایش سطح تنش اجتماعی، ناتوانی دولت در کنترل موثر شیوع بیماری به‌دلیل عدم هماهنگی بین سازمان‌های دولتی محلی، و کاهش کلی تاب‌آوری اجتماعی. با این حال، گسترش کووید ۱۹ اثرات مثبت قابل توجهی بر محیط زیست نیز داشته است، از جمله کاهش آلودگی، زباله، مصرف مواد و انرژی و زوال اکوسیستم داشته است (Sobhani *et al.*, 2020). در ادامه خلاصه تحقیقات مرتبط انجام شده ارائه خواهد شد. املانگا و نودلوو در بررسی پیامدهای اجتماعی-اقتصادی کووید ۱۹ برای معیشت افراد خرده‌پا در زیمباوه به این نتیجه رسیدند که کشاورزان خرده‌پا آسیب‌پذیرترین گروه در مواجهه با کووید ۱۹ هستند و اکنون برای حمایت از این جمعیت آسیب‌پذیر در برابر ویرانی‌های کووید ۱۹، باید کمک‌های اجتماعی تشدید شود (Mhlanga and Ndhlovu, 2020). در مطالعه دیگر از ادراک محیطی روستاییان از کرونا در بخش مرکزی شهرستان ورزقان، شیوع ویروس کرونا اثر منفی بر تعاملات اجتماعی نواحی روستایی، زمان‌بندی فعالیت کشاورزان، میزان پس‌انداز، آسیب‌پذیری روستاییان در کسب و کارهای گردشگری روستایی و اقامتگاه گردشگری، کسب و کارهای روستایی و سرمایه اجتماعی داشته است. اثرات روحی و روانی کرونا، آسیب روانی (کاهش اعتماد، امید و انگیزه)، مهاجرت روستاییان، کاهش سرمایه اجتماعی، تعطیلی کسب و کارها، کاهش درآمد، کاهش تقاضا، بیکاری جوانان مشهود بوده و سیاست‌های حمایتی دولت کافی نبوده است (Karimzadeh *et al.*, 2020). در بررسی و ردیابی مسیرهای تاثیر کووید-۱۹ بر گردشگری و تدوین راهبردهای تاب‌آوری و سازگاری در ایران تحقیق سبحانی و همکاران نشان داد که تأثیرات منفی کرونا در امتداد ابعاد نهادی اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی، و تأثیرات مثبت در امتداد بعد فیزیکی- محیطی بوده است. با استفاده از مدل‌های SWOT[1](نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها) و ANP[2](فرایند شبکه تحلیلی)، استراتژی‌های تدافعی به‌عنوان راهبرد بهینه برای افزایش انعطاف‌پذیری در برابر تأثیرات کووید ۱۹ شناسایی شد.

وجود سازمان‌های محلی در آموزش عمومی و مدیریت بحران، سطح پایین آلودگی محیط‌زیست، سطح پایین ترافیک و تراکم جمعیت در مقاصد گردشگری مهمترین نقاط قوت و سطح پایین همکاری سازمانی در مدیریت بحران، ضعف در برخی از قوانین و مقررات، سطح پایین توانایی سازگاری در بین گردشگران و جوامع محلی در شرایط بحرانی، سطح پایین آموزش و آگاهی عمومی، کافی نبودن زیرساخت‌ها و امکانات بهداشتی در کنترل اثرات منفی کووید ۱۹ در مقاصد گردشگری مهمترین نقاط ضعف شناسایی شدند. امکان ظرفیت‌سازی نهادی در مقاصد اکوتوریسم، استفاده از ظرفیت شبکه‌های اطلاعاتی برای افزایش آگاهی عمومی، امکان شکل‌گیری ایده‌ها و نوآوری‌های جدید در مورد توسعه گردشگری تحت کووید ۱۹ به‌عنوان مهمترین فرصت‌ها تبیین شدند و ورشکستگی مشاغل گردشگری، فشار اقتصادی بالا در میان خانوارها در مقاصد گردشگری، کاهش سطح درآمد و اشتغال در مقاصد گردشگری، عدم حمایت مالی از جوامع گردشگری در طول شیوع کرونا، افزایش سطح اضطراب در میان دولت، گردشگران و جوامع محلی مهمترین نقاط ضعف معرفی شدند. مطالعه دیگر توسعه گردشگری در طول همه‌گیری ویروس کرونا با استفاده از نظریه تبادل اجتماعی[3] روی توسعه گردشگری منطقه سیستان تالاب هامون در شرق ایران نشان داد امکانات گردشگری، ایجاد شغل، نگرش گردشگران، آگاهی گردشگران، اثرات اجتماعی-فرهنگی آن، اثرات اقتصادی آن، اثرات زیست‌محیطی حاصل و تصویر گردشگران از موقعیت مکانی رابطه معنی‌داری وجود دارد (Hallaj *et al.*, 2022). ون و

1- Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats 2- Analytical Network Process 3- Social exchange theory (SET)

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

همکاران تأثیر توسعه بازارهای گردشگری جدید مانند گردشگری سلامت، گردشگری هوشمند را بر الگوهای مصرف گردشگران چینی با تأثیر کووید ۱۹ بررسی کردند (Wen *et al*., 2020). در تحقیق دیگر کووید ۱۹ فرصتی برای تغییر الگوی گردشگری به سمت پایداری و منافع محلی نشان داده شد. علاوه بر این، برای ساختن آینده، توجه ویژه‌ای به افزایش تاب‌آوری و ارتقای پایداری در همه سطوح توصیه گردید (Higgins-Desbiolles, 2020). مطابق تحقیق یانگ و همکاران توسعه فعالیت‌های گردشگری می‌تواند اثرات مثبتی مانند ایجاد شغل، بهبود کیفیت زندگی مردم محلی، ارتقای وجهه عمومی منطقه، حفظ میراث فرهنگی و حتی توسعه شبکه‌های تجاری داشته باشد. با این حال، اثرات منفی مانند آسیب‌های زیست‌محیطی، کاهش منابع محلی، و کمبود زیرساخت‌ها نیز باید در نظر گرفته شود (Yang, 2020). استریمیکین و همکاران به بررسی اشکال و عوامل اصلی تقویت رقابت گردشگری با اجرای اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی توسعه مقصد گردشگری پرداخته است. آنها اظهار داشتند که شرکت کنندگان در کسب و کارها به فناوری‌های جدید در خدمات گردشگری علاقه‌مند هستند که تأثیر مثبتی بر محیط‌زیست و جوامع محلی دارد (Streimikiene *et al*., 2022). جی هی و همکاران در بررسی تأثیرات مسئولیت اجتماعی شرکت‌های[1] گردشگری بر سرمایه روانشناختی کارکنان در بحران کووید ۱۹ از دیدگاه نظریه حفاظت از منابع انسانی نشان دادند که سرمایه روانشناختی از جمله خودکارآمدی، امید، تاب‌آوری و خوش‌بینی منبع کلیدی حمایت در کار به ویژه در طول رویدادهای چالش برانگیز است. با وجود تهدیدها برای سلامتی و امنیت شغلی، بعید است که سرمایه روانشناختی کارکنان به‌طور طبیعی بهبود یابد. بنابراین، شرکت‌های گردشگری می‌توانند سرمایه روانشناختی کارکنان را از طریق مسئولیت اجتماعی شرکت تقویت کنند (Jie He *et al*., 2021).

مطالعه بررسی استراتژی توسعه گردشگری کشاورزی در هنگام همه‌گیری کووید ۱۹ و پس از آن در اندونزی نشان داد که از عوامل درونی که به‌شدت بر گردشگری کشاورزی تأثیر می‌گذارد، نقطه ضعف وجود کارگران متعدد و فقدان فعالیت‌های آموزشی متنوع است. سیاست‌های حمایتی دولت و پشتیبانی جامعه به‌عنوان فرصت مهم و کاهش تعداد بازدیدکنندگان به نواحی گردشگری روستایی و مقررات دولتی برای رعایت پروتکل‌های بهداشتی برای کووید ۱۹ مهمترین تهدیدها بوده است. مهمترین راهبردهای تحقیق شامل افزایش نیروی کار، گسترش فروش و تبلیغات آنلاین، مشارکت جوامع محلی در مدیریت گردشگری کشاورزی، همکاری با دولت، حفظ و تقویت ویژگی‌های گردشگری کشاورزی با ارائه خدمات عالی و توجه به پروتکل‌های بهداشتی به‌منظور رقابت با سایر گردشگری‌ها، توجه به گواهی‌های محصول کشاورزی سالم در زنجیره تامین گردشگری روستایی و ساخت آموزش‌های آنلاین برای بازدیدکنندگان بیان شده است (Fivintari *et al*., 2021). مطالعه دیگر که توسعه شاخص‌های مقاصد گردشگری روستایی گوکچه آدا–ترکیه[2] در طول فرآیند کووید ۱۹ با تدوین استراتژی‌هایی برای ایجاد نقاط قوت و حذف نقاط ضعف و در عین حال بهره‌گیری از فرصت‌ها و مقابله با تهدیدها را ارائه دادند، رویکردهای گردشگری پایدار و مسئولانه و نقش‌ها و قابلیت‌های جوامع محلی را مهم دانستند (Kurum Varolgune *et al*., 2022). مالازیزی و برسل در پژوهشی به بررسی جنبش گردشگری در زمینه ایمنی و بهداشت جهانی و زیرمجموعه‌های آن در جهان پساکرونا پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که در گردشگری و هتل داری پساکرونا، بهداشت محیط جز لاینفک این صنایع خواهد بود و گردشگری و بهداشت محیط پس از این یار یکدیگرند. در این شرایط گردشگران باید اطلاعات دقیق در مورد اقدامات بهداشتی را که با توجه به ویژگیهای کشورها برای سفر به آنها اتخاذ میکنند و متصدیان ارائه دهندگان خدمات گردشگری در مقصد باید به کارکنان خود بهداشت محیط و مسائل بهداشتی را به صورت پیوسته آموزش دهند تا از ریسک گردشگران برای سفر به مقصد و استفاده از هتل کاسته شود و این یک راهکار مهم برای کنترل شوک مالی حاصل از همه گیری کرونا در گردشگری و صنایع مربوطه مانند هتلداری است (Malazizi and Birsel, 2020). نپال در تحقیقی با عنوان مسافرت و گردشگری بعد از کووید ۱۹ به مواردی پرداختند که گردشگری نیازمند سازگاری با آن است که یکی از مهمترین آنها حرکت به سمت گردشگری هوشمند است که تعاملات حضوری گردشگران و جامع میزبان را به حداقل می‌رساند (Mhlanga and Ndhlovu, 2020).

مسئله اصلی تحقیق نبود مدل برنامه‌ریزی جامع بر مبنای اثرات مثبت و منفی کووید ۱۹ بر کسب و کارهای گردشگری روستایی است. با توجه به شرایط موجود در دوران کرونا، معیشت خانوار روستایی مورد تهدید جدی قرار گرفته است. یکی از راه‌های ناگزیر برای جلوگیری از افزایش فقر روستاییان، توجه به بهبود وضعیت کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا است. بنابراین لازم است اثرات کرونا بر گردشگری روستایی و کشاورزی و محدویت‌های ایجاد شده توسط این بیماری مورد بررسی قرار گیرد تا سیاست‌ها و تمهیدات بهتر برای مقابله با همه‌گیری در آینده در نظر گرفته شود. استراتژی‌های مناسب می‌تواند تهدیدها، نقاط ضعف و تأثیرات منفی را کنترل کند و فرصت‌ها و نقاط قوت ناشی از همه‌گیری کووید ۱۹ را برای توسعه گردشگری افزایش دهد. در این راستا توسعه یک سیستم مدیریت یکپارچه با هماهنگی دولت محلی برای بهبود مدیریت بحران لازم است (Sobhani *et al*., 2020). سوال اصلی پژوهش حاضر این است که وضعیت موجود کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران همه‌گیری کرونا چگونه است؟ کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا با چه نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهایی مواجه است؟ و چه راهکارهایی برای کاهش مخاطرات و نقاط ضعف و استفاده از فرصت‌ها و نقاط قوت می‌توان به‌کار گرفت.

بنابراین شناسایی و ارزیابی محیط درونی و بیرونی در جذب گردشگر و انتخاب راهبردهای متناسب با محیط‌زیست و نظام بوم‌شناختی هر منطقه در شرایط بحران کرونا و مخاطرات طبیعی امری ضروری به‌حساب می‌آید. نتایج ارائه شده در این تحقیق، فرصتی را در اختیار مدیران و دست‌اندرکاران سیاست‌های توسعه روستایی و کشاورزی قرار

1- Corporate Social Responsibility (CSR)

2- Gökçeada-Turkey

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

می‌دهد تا با رفع موانع، شرایط لازم را برای مدیریت بحران صنعت گردشگری و افزایش تاب آوری آن در مخاطرات احتمالی آینده را فراهم آورند و ارائه سازوکارهای اجرایی این تحقیق همگام با سیاست‌های کلان کشور برای توسعه پایدار کشور، می‌تواند در تصمیمات بعدی و در برنامه‌های آتی منطقه‌ای و توسعه گردشگری استان مازندران مؤثر باشد.

مواد و روش‌ها

با توجه به ماهیت توصیفی و اکتشافی موضوع مورد بررسی و ضرورت کشف جزئیات ظریف و اطلاعات عمیق در زمینه موضوع مورد مطالعه و فقدان پیشینه مطالعاتی جامع در رابطه با نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای کسب و کارهای وابسته به گردشگری در روستاهای استان مازندران در دوران کرونا، در این مطالعه با استفاده از روش SWOT و بهره‌گیری از تکنیک تحلیل محتوای کیفی، نظرات افراد صاحب‌نظر و درگیر با موضوع مورد تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختارمند بود و از اصل اشباع به‌منظور پایان دادن به مصاحبه‌ها استفاده شده است. همچنین از نرم‌افزار مکس کیودا برای استخراج مؤلفه‌های کلیدی مصاحبه‌ها استفاده شد. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام شد و با ۱۲ نفر از کارشناسان و مدیران و مطلعان کلیدی بخش گردشگری استان مازندران مصاحبه نیمه‌ساختارمند صورت گرفت. مصاحبه‌ها به‌منظور ثبت دقیق اطلاعات ضبط شد و ضمن پیاده‌سازی اطلاعات هر مصاحبه، کلیه جزییات ثبت گردید.

تحلیل محتوای کیفی برای تحلیل داده‌های متنی از جمله مصاحبه‌های پیاده شده، کاربرد فراوانی دارد و در جایی که تحلیل کمّی به محدودیت‌هایی می‌رسد، نمود بیشتری می‌یابد؛ بنابراین تحلیل محتوای کیفی را می‌توان برای تفسیر ذهنی محتوای داده‌های متن از طریق فرآیندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، رمزبندی و کدگذاری یا طراحی الگوهای شناخته شده به‌کار گرفت. تحلیل محتوای کیفی به پژوهشگران اجازه می‌دهد که اصالت و حقیقت داده‌ها را به گونه ذهنی ولی با روش علمی تفسیر کنند و بر این اساس اعتبار نتایج به‌وسیله وجود یک فرآیند رمزبندی نظام‌مند، تضمین می‌شود (Adel Mehraban, 2015).

روایی (اعتبار) و پایایی (اعتماد) پرسش‌های مصاحبه با استفاده از روش ارزیابی لینکولن و گوبا[1] تأیید شد که معادل روایی و پایایی در پژوهش‌های کمی است (Golafshani, 2003; Lincoln and Guba, 1985) و شامل چهار معیار اعتبار، قابلیت انتقال‌پذیری، قابلیت اطمینان و انطباق‌پذیری است. اعتبار پرسش‌های مصاحبه پژوهش توسط گروهی از متخصصان موضوعی مورد بررسی و تأیید قرار گرفت و برای اطمینان از قابلیت انتقال‌پذیری یافته‌های تحقیق، با دو متخصص موضوعی که در انجام کار مشارکت نداشتند، در مورد یافته‌های تحقیق مشاوره به‌عمل آمد.

به‌منظور ایجاد قابلیت اطمینان، مطالعه جزئیات و یادداشت‌های مصاحبه، به‌صورت دقیق ضبط و ثبت گردید و جهت کسب اطمینان از میزان انطباق‌پذیری و سازگاری یافته‌ها، تمام جزئیات ثبت شده چندین بار مورد بازبینی قرار گرفت. علاوه‌براین، برای افزایش اطمینان از روایی از فن سه‌سویه‌سازی (مثلث‌سازی) شامل استفاده از منابع تأییدگر، پژوهشگران و روش‌های متعدد مصاحبه و مشاهده در طی فرآیند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

سوال اصلی تحقیق این است که کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا با چه نقاط قوت و چه نقاط ضعف و چه فرصتها و تهدیدهایی روبه رو بوده است. جهت درک بهتر موضوع پژوهش و یافتن پاسخ مناسب، سؤالات پژوهش نیز در این راستا قرار گرفت و به صورت مصاحبه نیمه‌ساختارمند جمع‌آوری شده و نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران همه‌گیری کرونا استخراج گردید. داده‌ها در مراحل زیر تحلیل و کدگذاری گردید و استخراج مضمون‌ها انجام شد:

مرحله طرح پژوهش: سؤال اصلی پژوهش این بود که کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری استان مازندران در زمان پاندمی کرونا با چه نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهایی روبه رو می‌باشد؟

مرحله گردآوری و تنظیم داده‌ها: در این مرحله داده‌های پژوهش از طریق مصاحبه حضوری و در چند مورد به صورت الکترونیکی و تلفنی (برای رعایت فاصله گذاری اجتماعی و مسائل بهداشتی) با کارشناسان و مدیران و مطلعان کلیدی بخش گردشگری روستایی و با یادداشت‌برداری میدانی به دست آمد. تعداد افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفتند ۱۲ نفر بودند.

کدگذاری باز: در این مرحله نکات کلیدی داده‌ها در قالب ۹۶ کد اولیه از متن مصاحبه‌ها استخراج شد.

کدگذاری محوری: در این مرحله، با مقایسه کدهای به‌دست آمده از مرحله قبل، کدهایی که اشاره به یک جنبه مشترک در پدیده مورد بررسی داشتند؛ عنوان یک مفهوم را به خود اختصاص دادند که ۱۹ مقوله فرعی از این روند بدست آمد.

کدگذاری انتخابی: در این مرحله مفاهیم بدست آمده، در چهار مقوله اصلی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها اختصاص داده شدند.

مرحله بررسی روایی و پایایی پژوهش: در این مرحله نتایج بدست آمده (کدها و مفاهیم) با پژوهش‌های پیشین تطبیق داده شد و منجر به تأیید اطلاعات به دست آمده شد.

اعتبار: در مرحله پایانی، پژوهشگر، برای تصریح کردن عقاید از یافته‌های پژوهشی و موثق نمودن یافته‌ها به جامعه مورد بررسی رجوع کرد و یافته‌های پژوهش توسط آنها تأیید شد.

نتایج و بحث

بر اساس نتایج از ۱۲ نفر پاسخگو ۵ نفر زن و ۷ نفر مرد بودند. ۲ نفر دارای مدرک کارشناسی، ۷ نفر مدرک کارشناسی ارشد و ۳ نفر مدرک دکتری داشتند. دارای سابقه

1- Lincoln & Guba

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

کار ۴ تا ۲۰ سال بودند. نتایج در جدول‌های ۱ تا ۴، با استفاده از تحلیل محتوای کیفی، مفاهیم استخراج شده در قالب چهار مقوله اصلی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا نشان داده شده است و در این راستا ۴ نقطه قوت، ۵ نقطه ضعف، ۶ فرصت و۴ تهدید شناسایی و ارائه شد.

جدول ۱- نقاط قوت کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران همه‌گیری کرونا، مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده

Table 1. Strengths of tourism-related rural businesses during the Corona pandemic, extracted categories and concepts

مقوله اصلی The main category	مقوله‌های فرعی Subcategories	مفاهیم (فراوانی پاسخ) Concepts (frequency)
نقاط قوت Strengths	ترویج فرهنگ بهداشت و سلامت فردی و گروهی Promoting individual and group health culture	توجه به سلامت و بهداشت اجتماعی (۴) Attention to health and social hygiene (4) فرهنگ و اراده عمومی جامعه در پیشگیری از کرونا و الزام به رعایت پروتکل‌های بهداشتی (۲) The culture and public intention in preventing corona and the obligation to comply with health protocols (2) رعایت فاصله گذاری فیزیکی (۴) Observance of physical distancing (4) همکاری اکثر واحدهای کسب وکار برای بسته ماندن کسب وکارها (۱) Cooperation of most business units to keep businesses closed (1) همکاری مردم در انجام واکسیناسیون به موقع (۳) People's cooperation in timely vaccination (3)
	توسعه سرمایه انسانی و مدیریت منابع انسانی Human capital development and human resource management	توسعه مهارت‌های فردی و مدیریتی در مواجهه با بحران (۲) Development of personal and management skills in the face of crisis (2) توسعه مهارت‌های دیجیتالی در کسب و کارهای مختلف مرتبط با گردشگری (۴) Developing digital skills in various businesses related to tourism (4) حضور مجازی در کارگاه‌ها و وبینارهای مختلف و بهره‌مندی از تجارب مختلف (۱) Virtual presence in various workshops and webinars and benefit from different experiences (1) سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی و رشد استعدادها در استان (۱) Investing in human capital and developing talents in the province (1)
	تخصیص کمک‌های مالی و تسهیلات حمایتی Allocation of financial aid and supporting facilities	پرداخت وام‌های اضطراری و تسهیلات به پرسنل واحدهای گردشگری که بیکار شده بودند و صنعتگران صنایع دستی (۲) Payment of emergency loans and facilities to the personnel of tourism units who were unemployed and handicraftsmen (2) فراهم شدن تسهیلات و وامهای کم بهره برای جبران خسارات به واحدهای گردشگری (۲) Provision of facilities and low-interest loans to compensate for losses to tourism units (2) همراهی بانکها، استانداری، اداره صنعت و معدن در دادن تسهیلات و ارائه خدمات (۱) Accompanying banks, governorate, industry and mining department in providing facilities and services (1)
	افزایش مراکز خدمات گردشگری و تفریحی مجوزدار Increasing licensed tourism and entertainment service centers	افزایش میزان مراکز اقامتی سنتی استاندارد و مجوزدار با رعایت پروتکل‌های بهداشتی (۲) Increasing the number of standard and licensed traditional accommodation centers in compliance with health protocols (2) نظارت و هماهنگی بخش بهداشت و سلامت برای تست کرونا افراد مشکوک در مراکز اقامتی و گردشگری (۱) Supervision and coordination of the health department for corona testing of suspected people in accommodation and tourism centers (1) افزایش تعداد و تنوع رستوران‌ها و مراکز خدماتی و گردشگری و تفریحی مجوزدار (۲) Increasing the number and variety of licensed restaurants and tourism and entertainment service centers (2) نظارت شدید برای بسته ماندن تاسیسات گردشگری مجاز از سوی سازمان گردشگری (۱) Strict monitoring for the closure of authorized tourist facilities by the tourism organization (1) نظارت و بازدید مدیران از کم و کیف حضور پرسنل با رعایت نکات بهداشتی (۱) Supervising and visiting of managers to presence of personnel with health tips (1)

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

جدول۲- نقاط ضعف کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا ، مقوله‌ها و مفاهیم استخراج
Table 2. Weaknesses of tourism-related rural businesses during the Corona pandemic, extracted categories and concepts

مقوله اصلی The main category	مقوله‌های فرعی Subcategories	مفاهیم (فراوانی پاسخ) Concepts (frequency)
نقاط ضعف Weaknesses	مشکلات اجتماعی و روانشناختی کرونا برای افراد Social and psychological problems of Corona for people	کاهش سفرها در جهت رهایی از یکنواختی و نشاط و آرامش (۲) Reducing trips in order to get rid of monotony and cheerfulness (2)
		ایجاد رعب و وحشت در راستای شیوع بیماری منحوس کرونا بین افراد (۴) Creating panic in line with the spread of corona disease among people (4)
		تعامل کم‌تر با سایرین به جهت رعایت پروتکل‌ها (۳) Less interaction with others to comply with protocols (3)
		اختلاف خانوادگی در بین افراد جامعه و حتی طلاق (۲) Family discord among members of the community and even divorce (2)
	کمبود زیرساخت حمایتی و پشتیبانی دولتی Lack of supportive infrastructure and government support	پیچیدگی‌های زیاد مراحل پرداخت تسهیلات (به‌دلیل آماده نبودن زیرساخت‌های لازم) (۱) The complexities of payment procedures (due to the lack of necessary infrastructure
		وجود قوانین دست و پاگیر در بانک‌ها جهت پرداخت وام (از پیش برای پرداخت وام در مواقع بحرانی فکر نشده بود جهت تسهیل این روند) (۳) Existence of cumbersome rules in banks to pay loans (it was not thought in advance to pay loans in times of crisis to facilitate this process) (3)
		عدم حمایت دولت در تسهیلات اینترنتی برای ذینفعان و گردشگران (۲) Lack of government support in internet facilities for beneficiaries and tourists (2)
		نبود اعتبارات مناسب در حوزه‌های بازاریابی و آموزش (۱) Lack of proper credits in the fields of marketing and education (1)
		ضعف تسهیلات گردشگری و خدمات بانکی (۱) Weak tourism facilities and banking services (1)
		ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (۱) Weak transport infrastructure (1)
		ضعف زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (۳) Weakness of information and communication technology infrastructure (3)
		ضعف در هوشمندسازی و استقرار فناوری‌های نوین دیجیتال و آنلاین و اینترنت محور (۲) Weakness in intelligentization and deployment of new digital and online and internet-based technologies (2)
	ضعف در قوانین و مقررات و سیاست‌های دولتی Weakness in laws and regulations and government policies	ضعف در قوانین و مقررات حمایت ازکسب وکارهای مرتبط با حوزه گردشگری (۲) Weakness in laws and regulations to support businesses related to tourism (2)
		عدم توجیه مسئولین تصمیم‌گیر برای فعالیت تأسیسات گردشگری (۱) Lack of justification of the decision-makers for the activity of tourism facilities (1)
		نبود برنامه‌های جایگزین در جهت مواجه با بحران در حوزه گردشگری (۲) Lack of alternative plans to face the crisis in the field of tourism (2)
		ناراضی بودن مدیران تاسیسات گردشگری از بسته بودن واحدها (۴) Dissatisfaction of tourism managers with the closure of units (4)
		عدم هماهنگی بین دستگاه‌های تصمیم‌گیر و دستگاه‌های اجرائی (وام‌های وعده داده شده از طرف بانک‌ها همکاری نمی شد) (۱) Lack of coordination between the decision-making bodies and the executive bodies (loans promised by the banks were not peyed) (1)
	ضعف اطلاع‌رسانی و اگاهی‌رسانی Weakness in providing information and awareness	عدم آمادگی لازم پرسنل گردشگری و مردم برای مواجه با بحران‌ها (۳) Lack of necessary preparation of tourism personnel and people to face crises (3)
		نبود آموزش مناسب به کارکنان مراکز گردشگری و مردم محلی و گردشگران در مواجه با بحران‌ها (۲) Lack of proper training for the staff of tourism centers and local people and tourists in the face of crises (2)
		عدم رعایت دقیق پروتکل‌ها و فاصله گذاری‌های فیزیکی توسط عرضه کنندگان و گردشگران (۲) Non-observance of protocols and physical distancing by suppliers and tourists (2)
	مشکلات اقتصادی کاهش درآمد و بیکاری افراد Economic problems, income reduction and unemployment of people	افزایش هزینه‌های خانواده (هزینه بهداشتی مانند خرید ماسک و الکل و...) (۳) Increase in family expenses (health expenses such as buying masks and alcohol, etc.) (3)
		تعدیل زیاد نیروی انسانی در تأسیسات گردشگری (۱) High adjustment of human resources in tourist facilities (1)
		بیکاری گسترده در پرسنل تأسیسات و مشاغل مرتبط با گردشگری (۳) Widespread unemployment in tourism-related occupations (3)
		افزایش هزینه‌های سفر و قیمت بالای بلیط به‌دلیل رعایت پروتکل‌ها و فاصله گذاری‌های فیزیکی (۲) Increase in travel costs and high ticket prices due to compliance with protocols and physical distancing (2)
		رکود اقتصادی ناشی از اعمال محدودیت‌ها (۲) Economic recession caused by restrictions (2)

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

جدول۳- فرصت‌های کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا ، مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده
Table 3. Opportunities of tourism-related rural businesses during the Corona pandemic, extracted categories and concepts

مقوله اصلی The main category	مقوله‌های فرعی Subcategories	مفاهیم (فراوانی پاسخ) Concepts (frequency)
فرصت‌ها Opportunities	ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جوامع محلی Capacity building and empowerment of local communities	ایجاد ظرفیت محلی برای درک و بهینه سازی منابع بالقوه بودجه و تأمین مالی (۱) Building local capacity to understand and optimize potential sources of funding (1) افزایش مشارکت شهروندان در راه حل‌های محلی برای گردشگری (۱) Increasing citizen participation in local solutions for tourism (1) ارتباط با انجمن‌ها و کنشگران حوزه در سطح ملی منطقه‌ای و محلی (۱) Communication with associations and actors in the field at the national, regional and local level (1) ترغیب و ترویج نگرش‌ها و رفتارهای حامی محیط زیست در گردشگری با وقوع کرونا توسط فعالان محیط زیست (۲) Encouraging and promoting pro-environmental attitudes and behaviors in tourism with the outbreak of Corona by environmental activists (2) آموزش و مدیریت ریسک میزبان و مردم محلی در صورت مواجه با افراد مبتلا و مشکوک به کرونا (۲) Training and risk management of the host and local people in case of encountering people infected with and suspected of Corona (2)
	توسعه خدمات گردشگری الکترونیکی و هوشمند Development of electronic and smart tourism services	دسترسی به تورهای مجازی (۱) Access to virtual tours (1) تولید محتوا و تبلیغات برای جذب گردشگران در فضای مجازی (۱) Creating content and advertising to attract tourists in the virtual space (1) شناسایی و رزرو قبلی گردشگران از جاذبه‌های مختلف یک منطقه در فضای مجازی (۳) Identification and prior booking of tourists from different attractions of a region in virtual space (3) جلوگیری از ازدحام جمعیت، مشاوره و حضور مستقیم کارشناسان، ارتقاء ایمنی و امنیت برای مسافرت(۱) Avoiding crowding, consulting and direct presence of experts, improving safety and security for travel (1) ارائه خدمات اینترنتی جهت پیگیری امورات ارباب‌رجوع (۱) Providing internet services to follow up on clients' affairs (1) صدور مجوزهای تأسیسات گردشگری و دسترسی عموم به خدمات (۲) Issuing permits for tourism facilities and public access to services (2) صدور و تمدید پروانه بهره‌برداری مراکز اقامتی و پذیرایی (۳) Issuing and renewing the operating license of accommodation and hospitality centers (3)
	مدیریت برنامه‌های پشتیبانی ملی، منطقه‌ای و محلی Management of national, regional and local support programs	حکمرانی چند سطحی کارآمد با مشارکت بخش دولتی، خصوصی، مردم نهاد برای ایجاد گردشگری پایدار (۱) Effective multi-level governance with the participation of the public, private, and non-governmental sectors to create sustainable tourism (1) تعامل سازمان گردشگری با سایر دستگاه‌ها در مواجه با کوید ۱۹به جهت تسهیل مشکلات ذینفعان گردشگری(۱) The interaction of the tourism organization with other institutions in the face of Covid-19 in order to facilitate the problems of tourism beneficiaries (1) همکاری و هماهنگی بخش‌های مختلف خدمات گردشگری (۲) Cooperation and coordination of different departments of tourism services (2)
	شناسایی و پیش‌بینی ظرفیت‌های جایگزین و متنوع‌سازی گردشگری Identifying and predicting alternative capacities and diversifying tourism	تنوع فرهنگی و منحصر به فرد (۱) Cultural diversity and uniqueness اشکال جدید گردشگری جایگزین و پایدار، گردشگری نزدیک و گردشگری از راه دور (۲) New forms of alternative and sustainable tourism, close tourism and remote tourism متنوع‌سازی مکان‌های گردشگری با افزایش امکان اقامتی و دیدنی در هر منطقه برای رعایت پروتکل (۱) Diversification of tourist places by increasing the possibility of accommodation and sightseeing in each region to comply with the protocol شناسایی و پیش‌بینی ظرفیت‌های جایگزین گردشگری روستایی مانند بازاریابی و فروش اینترنتی محصولات کشاورزی سالم (۲) Identifying and predicting the alternative capacities of rural tourism such as marketing and online sales of healthy agricultural products اتصال زنجیره‌های ارزش و تنوع بخشی به بازارها و محصولات گردشگری (۱) Connecting value chains and diversification to tourism markets and products یکپارچگی زنجیره تأمین صنعت گردشگری (۱) Integration of tourism industry supply chain (1)
	افزایش انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری گردشگری Increasing the flexibility and resilience of tourism	برنامه‌ریزی اقتضایی از سوی دولت و مدیران گردشگری کشور در شرایط خاص (۱) Contingent planning by the government and tourism managers of the country in special conditions (1) پدافند غیرعامل و اقدامات پیشگیری در مواجهه با همه‌گیرهای احتمالی آینده (۲) Passive defense and preventive measures in the face of possible future epidemics (2) کمک به احیا و کاهش مخاطرات محیط‌زیست و منابع طبیعی گردشگری (۱) Helping to restore and reduce environmental hazards and natural resources of tourism (3) ارزیابی ظرفیت تحمل گردشگری و مدیریت مناسب ورود گردشگران به استان در شیوع بیماری کرونا (۱) Evaluation of tourism tolerance capacity and appropriate management of tourist arrivals in the province during the outbreak of corona disease (1) آماده شدن برای دوره پسا کرونا (۲) Preparing for the post-corona period (2)
	مدیریت بحران گردشگری Tourism crisis management	تشکیل کمیته‌های مدیریت بحران (۱) Formation of crisis management committees (1) مدیریت بودجه بحران (۱) Crisis budget management (1) سیاستگزاری و ایجاد قوانین و دستورالعمل‌های خاص در دوران بحران (۲) Policy making and creating special rules and guidelines during the crisis (2) بازبینی مالیات‌ها ، عوارض و مقررات تاثیرگذار بر صنعت گردشگری (۱) Review of taxes, duties and regulations affecting the tourism industry (1)

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

جدول۴- تهدیدهای کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا ، مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده
Table 4. Threats of tourism-related rural businesses during the Corona pandemic, extracted categories and concepts

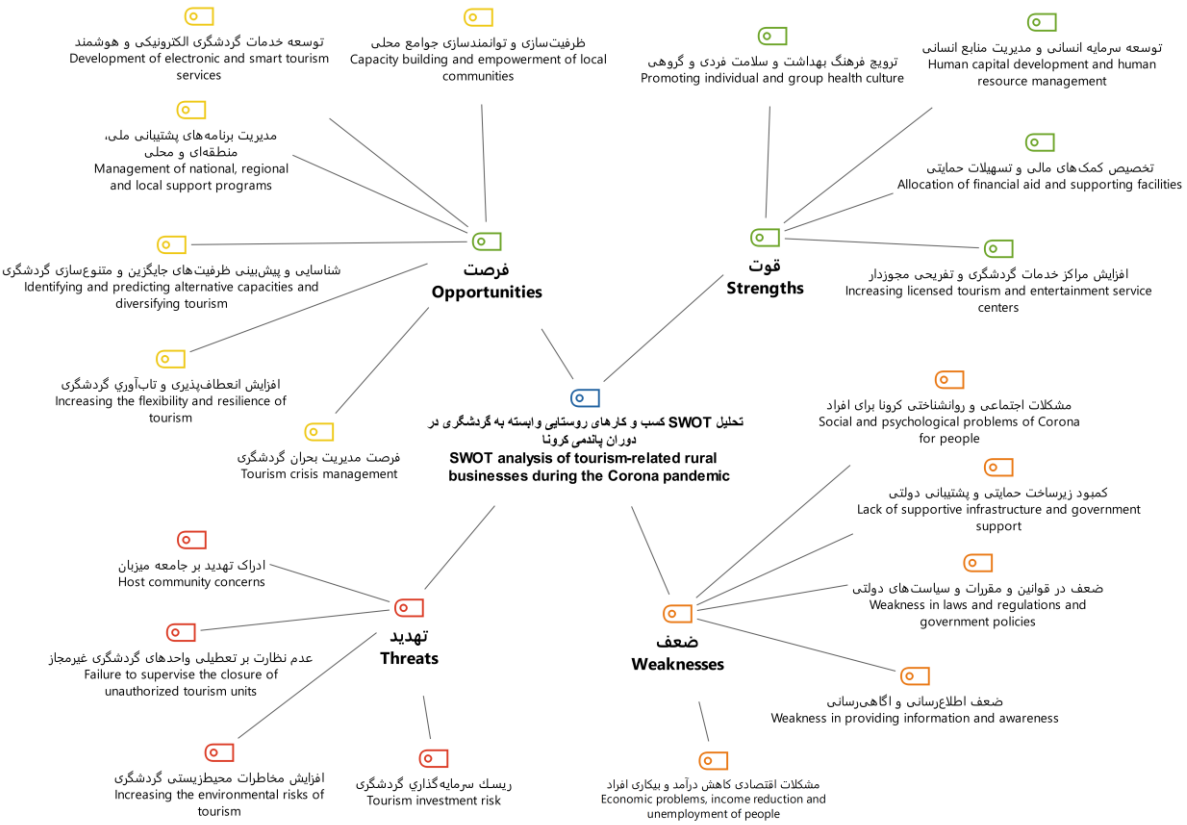
مقوله اصلی The main category	مقوله‌های فرعی Subcategories	مفاهیم (فراوانی پاسخ) Concepts (frequency)
تهدیدها Threats	نگرانی جامعه میزبان Host community concerns	آسیب حضور گردشگر مشکوک به کرونا به سلامت جسمی و روحی میزبان و خانوداه (۲) The damage of the presence of tourists suspected of corona to the physical and mental health of the host and family (2)
		نگرانی و استرس بر جامعه میزبان از نظر حضور گردشگران بدون واکسیناسیون و ناقل بیماری کووید ۱۹ (۲) Concern and stress on the host community in terms of the presence of unvaccinated tourists and carriers of the Covid-19 disease (2)
		نگرانی از افزایش آمار مبتلایان بومی (۱) Worried about the increase in the number of indigenous patients (1)
		عدم رغبت و علاقه از ورود گردشگران(۱) Lack of interest in the arrival of tourists (1)
		بی‌توجهی و دوری جامعه محلی از گردشگران (۱) The neglect and distance of the local community from tourists (1)
		ایجاد رعب و وحشت در راستای شیوع بیماری کرونا بین کارکنان گردشگری (۲) Creating panic in line with the spread of corona disease among tourism workers (2)
		حضور گردشگران از نواحی مختلف ایران با وضعیت کرونای قرمز (۲) The presence of tourists from different regions of Iran with the red condition of corona virus (2)
	عدم نظارت بر تعطیلی واحدهای گردشگری غیرمجاز Failure to supervise the closure of unauthorized tourism units	رشد قارچ گونه اماکن اقامتی و پذیرائی بدون مجوز (۲) The rapid growth of accommodation and hospitality without a license (2)
		عدم آگاهی در خصوص مواجه با بحران ها (۳) Lack of knowledge about facing crises (3)
		فعالیت و تعطیل نشدن مکان‌های غیرمجاز پذیرایی و اسکان (۲) Activity and non-closure of unauthorized places of reception and accommodation (2)
		عدم نظارت دقیق بر تعطیلی واحدهای غیرمجاز گردشگری (۲) Lack of strict monitoring of the closure of unauthorized tourism units (2)
	افزایش مخاطرات زیست‌محیطی گردشگری Increasing the environmental risks of tourism	افزایش ترافیک به خاطر استفاده بیشتر از وسایل شخصی (۲) Increase in traffic due to more use of personal vehicles (2)
		رها شدن زباله‌های ناشی از کرونا مانند ماسک و دستکش و دیگر زباله در معابر عمومی و محیطزیست و طبیعت و دریا (۳) Abandoning waste caused by Corona, such as masks, gloves and other waste in public roads, environment, nature and sea (3)
		بحران‌های مصرف بالای آب، انرژی، آلودگی منابع طبیعی، انتشار گازهای گلخانه (۱) Crises of high consumption of water, energy, pollution of natural resources, emission of greenhouse gases (1)
	ریسک سرمایه‌گذاری گردشگری Tourism investment risk	ابهام و تردید سرمایه‌گذاران از وضعیت آینده بیماری (اوج‌گیری و تغییر نوع بیماری) (۱) Ambiguity and doubts of investors about the future state of the disease (exacerbation and change of the type of the disease) (1)
		ریسک عدم بازگشت سرمایه (۲) Risk of non-return of capital (2)
		تغییر رفتار گردشگران به سوی انواع گردشگری کم خطر و جایگزین در شرایط کرونا (۱) Changing the behavior of tourists towards low-risk and alternative types of tourism in Corona conditions (1)
		دوره‌ای بودن برخی کسب وکارها در گردشگری (۱) Periodicity of some businesses in tourism (1)

با توجه به موارد استخراج شده حاصل از تحلیل محتوای کیفی (جدول۵) که شامل ۴ طبقه اصلی: نقاط قوت با ۴مقوله فرعی، نقاط ضعف با ۵ مقوله فرعی، فرصت‌ها با ۶ مقوله فرعی و تهدیدها با ۴ مقوله فرعی بودند، با نرم‌افزار مکس کیودا نمودار ۱ ترسیم شده است.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

جدول۵- تحلیل SWOT کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری روستایی در دوران پاندمی کرونا
Table 5. SWOT analysis of rural businesses related to rural tourism during the corona pandemic

قوت Strengths	ضعف Weaknesses
ترویج فرهنگ بهداشت و سلامت فردی و گروهی Promoting individual and group health culture توسعه سرمایه انسانی و مدیریت منابع انسانی Human capital development and human resource management تخصیص کمک‌های مالی و تسهیلات حمایتی Allocation of financial aid and supporting facilities افزایش مراکز خدمات گردشگری و تفریحی مجوزدار Increasing licensed tourism and entertainment service centers	مشکلات اجتماعی و روانشناختی کرونا برای افراد Social and psychological problems of Corona for people کمبود زیرساخت حمایتی و پشتیبانی دولتی Lack of supportive infrastructure and government support ضعف در قوانین و مقررات و سیاست‌های دولتی Weakness in laws and regulations and government policies ضعف اطلاع‌رسانی و آگاهی‌رسانی Weakness in providing information and awareness مشکلات اقتصادی کاهش درآمد و بیکاری افراد Economic problems, income reduction and unemployment of people
فرصت **Opportunities**	**تهدید** **Threats**
ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جوامع محلی Capacity building and empowerment of local communities توسعه خدمات گردشگری الکترونیکی و هوشمند Development of electronic and smart tourism services مدیریت برنامه‌های پشتیبانی ملی، منطقه‌ای و محلی Management of national, regional and local support programs شناسایی و پیش‌بینی ظرفیت‌های جایگزین و متنوع‌سازی گردشگری Identifying and predicting alternative capacities and diversifying tourism افزایش انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری گردشگری Increasing the flexibility and resilience of tourism فرصت مدیریت بحران گردشگری Tourism crisis management	ادراک تهدید بر جامعه میزبان Host community concerns عدم نظارت بر تعطیلی واحدهای گردشگری غیرمجاز Failure to supervise the closure of unauthorized tourism units افزایش مخاطرات محیط زیستی گردشگری Increasing the environmental risks of tourism ریسک سرمایه‌گذاری گردشگری Tourism investment risk

مدل۱- تحلیل SWOT کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران پاندمی کرونا با نرم افزار مکس کیودا
Model 1. SWOT analysis of tourism-related rural businesses during the Corona pandemic with Maxqda software

در مورد نقاط قوت، یکی از مضمون‌های اصلی ترویج فرهنگ بهداشت و سلامت فردی و گروهی که از مصاحبه بدست آمد مربوط به توجه به سلامت و بهداشت اجتماعی است. در مورد این مضمون یکی از پاسخگویان اظهار داشت: " بهداشت و رعایت نظافت نقش مهمی در سلامت عمومی داشته است و فرهنگ روستاییان به رعایت نکات ایمنی و

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

سلامت و بهداشت در کسب و کار و گردشگری افزایش یافته است. مالازیزی و برسل؛ حلاج و همکاران نیز به این مورد اشاره داشتند (Hallaj *et al*., 2022; Malazizi and Birsel, 2020). به‌طوری‌که اهمیت نقش معتمدان و رهبران محلی، عقیدتی، پزشکان سنتی در اشاعه و انتشار پیام‌های بهداشتی و آگاه‌سازی بهداشتی و ایمنی و سلامت روستاییان نیز مورد توجه است (Samaddar, 2020).

یکی دیگر از مضمون‌های بدست آمده در این تحلیل بخش نقاط ضعف مربوطه مشکلات اقتصادی کاهش درآمد و بیکاری افراد بود. در این مورد یکی از افراد اظهار داشت "بیکاری گسترده در پرسنل بخش تاسیسات و خدمات و مشاغل مرتبط با گردشگری روستایی افزایش یافته است و با توجه به بالا بودن هزینه‌های مصرفی خانوار بسیاری از روستاییان در کسب و کارهای وابسته به گردشگری دچار فقر مالی شدید شده‌اند". مطالعات مختلف (Dadvarkhani and Mousavi, 2022; Karimzadeh *et al*., 2020) نیز به مشکلات فقر مالی و بیکاری و کاهش درآمد ناشی از کرونا در کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری مخصوصا در میان جوانان اشاره داشته‌اند.

در فرصت‌های بدست آمده از تحلیل محتوای کیفی، یکی از مضمون‌ها، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جوامع محلی بود. توضیح دقیق‌تر یکی از مصاحبه شوندگان اشاره کرده است"مشارکت روستاییان در ارتباط با انجمن‌ها، نهادهای محلی، منطقه‌ای و فعالان محیط زیست نقش مهمی در آموزش روستاییان و افراد محلی و در تامین معیشت پایدار و تنوع مشاغل و کسب و کارهای جایگزین با گردشگری روستایی در شرایط بحران داشته است". در این راستا سبحانی و همکاران؛ کروم وارلگون (Kurum Varolgune *et al*., 2022; Sobhani *et al*., 2020) با رویکردهای گردشگری مسئولانه به اهمیت و نقش نهادهای محلی و جوامع محلی برای توسعه کسب وکارهای وابسته به گردشگری تاکید کرده‌اند.

در مورد تهدیدها، یکی از مضمون‌های اصلی که بدست آمد مربوط به ادراک تهدید بر جامعه میزبان بود. در مورد این مضمون یکی از پاسخگویان اظهار داشت: "حضور گردشگر مشکوک به کرونا به سلامت جسمی و روحی روستاییان آسیب جدی وارد می‌کند و در نتیجه کمبود امکانات بهداشتی و بی‌توجهی روستاییان به رعایت ،نکات ایمنی تهدید جدی بر سلامت روستاییان خواهد بود". این مضمون با یافته حلاج و همکاران؛ کریم‌زاده و همکاران (Hallaj *et al*., 2022; Karimzadeh *et al*., 2020) همخوانی داشت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق با استفاده از روش SWOT و بهره‌گیری از فن تحلیل محتوای کیفی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و با به‌کارگیری رویکرد استقرایی، استخراج ۹۶ کد اولیه را به‌دنبال داشت که در ۱۹ مفهوم و چهار مقوله اصلی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها قرار گرفتند. با توجه به نتایج کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری در دوران همه‌گیری کرونا هر چند دارای یکسری نقاط قوت بودند ولی نقاط ضعف بیشتری داشتند. همچنین فرصت‌های خوبی در محیط بیرونی وجود دارد که می‌تواند به سازگاری این کسب و کارها با بحران کرونا و بحران‌های مشابه کمک شایانی داشته باشد مثل ایجاد بسترهای لازم برای توسعه خدمات الکترونیک و هوشمند یا استفاده از اینترنت. با توجه به نتایج به‌دست آمده، پیشنهاد می‌شود از این تحلیل، برای استخراج راهبردها، برنامه‌ها و طرح‌های عملیاتی استفاده شود تا بخش گردشگری با استفاده از نقاط قوت و فرصت‌ها، اثربخشی و بازده در زنجیره تأمین گردشگری و توسعه پایدار استان را بهبود بخشد و با کاهش نقاط ضعف و تهدیدها، در راستای مدیریت بحران کوید ۱۹ در کسب و کارهای وابسته به گردشگری و در میان کارکنان و مدیران گام بردارد.

یکی از نقاط قوت توسعه سرمایه انسانی و مدیریت منابع انسانی بوده است که گسترش توریسم کشاورزی و روستایی در استان مازندران باعث توانمندسازی مردم محلی شده است. نقش مشارکت روستاییان بومی در شبکه‌های اجتماعی- روستایی با تاکید بر توسعه انسانی و توسعه سرمایه انسانی نقش مهمی در بهبود کسب‌وکار وابسته به گردشگری دارد در این راستا نهاد ترویج کشاورزی در فرهنگ‌سازی بومی جهت ادراک سودمندی و آگاه‌سازی روستاییان از انواع فعالیت‌های مستقیم و غیرمستقیم مربوط به گردشگری روستایی و توسعه و آموزش مهارت‌های فنی کسب و کارهای مختلف برای همه ذینفعان گردشگری اثرگذار می‌باشد. همگام با تحقیق قاضانی و همکاران؛ یزدانی و همکاران؛ فیوینتری و همکاران (Fivintari *et al*., 2021; Ghazani *et al*., 2017; Yazdani *et al*., 2020) به اهمیت نقش آموزش و فعالیت آموزشی اشاره شده است.

تخصیص کمک‌های مالی و تسهیلات حمایتی در دوران کرونا برای برای افزایش تاب آوری اجتماعی و کاهش فشار اقتصادی و ورشکستگی کسب و کارهای روستایی وابسته به گردشگری مورد توجه است. همگام با تحقیق سبحانی و همکاران، یزدانی و همکاران، کریم‌زاده و همکاران، فیوینتری و همکاران تخصیص سبدهای حمایتی، معافیت مالیاتی، سوبسید انرژی و سوخت، اعتبارات کم بهره و بلاعوض، تعویق پرداخت وام و مالیات، و فراهم شدن رنجیره ارزش محصولات کشاورزی و سالم در زنجیره تامین گردشگری روستایی پیشنهاد می‌شود (Fivintari *et al*., 2021; Karimzadeh *et al*., 2020; Sobhani *et al*., 2020: Yazdani *et al*., 2020).

ضعف در قوانین و مقررات و سیاست‌های دولتی یکی از موانع موجود شناخته شده است در برخی تحقیقات (Fivintari *et al*., 2021; Sobhani *et al*., 2020) نیز مقررارت دولتی جهت رعایت پروتکل‌های بهداشتی برای کووید و بازنگری قوانین و مقررات برای توسعه همکاری نهادی در مدیریت بحران کرونا پیشنهاد می‌شود تا با اصلاح و تجدیدنظر در قوانین و مقررات حمایت ازکسب وکارهای مرتبط با حوزه گردشگری بخصوص برای هماهنگی بین دستگاه‌های تصمیم‌گیر و دستگاه‌های اجرائی تسهیل و تسریع جهت دریافت وام‌ها و تسهیلات برای فعالان حوزه گردشگری فراهم شود.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

با توجه به اینکه در دوران کرونا کمبود زیرساخت حمایتی و پشتیبانی دولتی در بخش گردشگری از نظر ضعف زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در سازمان و استقرارفناوری‌های نوین دیجیتال و آنلاین و اینترنت محور از سرعت خدمات گردشگری کاسته است. محققان مختلف (Nepal, 2020; Yang *et al*., 2020; Yousefi *et al*., 2021) نیز به تأثیر توسعه بازارهای گردشگری جدید و گردشگری هوشمند در زنجیره تامین گردشگری روستایی به‌عنوان یک فرصت کرونایی مورد توجه قرار داده‌اند. در این تحقیق نیز توسعه خدمات گردشگری الکترونیکی و هوشمند به‌عنوان یک فرصت باید مورد توجه جدی مسئولان قرار گیرد. به طوریکه گردشگری با تورهای مجازی و رزرو قبلی گردشگران از جاذبه‌های مختلف یک منطقه در فضای مجازی، ارائه خدمات اینترنتی برای صدور مجوزهای تاسیسات گردشگری و تمدید پروانه بهره‌برداری مراکز اقامتی پیشنهاد می‌شود. لذا در راستای هوشمندسازی و استقرارفناوری‌های الکترونیکی و آنلاین استقرار سیستم یکپارچه مدیریت اطلاعات و ارتباطات در میان ذینفعان (مردم محلی، کارشناسان، گردشگران): زیر ساخت‌های اولیه برای ورود به گردشگری الکترونیک مانند اتصال به بانکداری جهانی، نیروی انسانی آشنا به فناوری اطلاعات، پکیج‌های اطلاع رسانی برای گردشگران شامل بروشورها، سی‌دی‌ها و کتابچه‌های راهنمای گردشگری، اهمیت دادن رسانه‌ها به موضوع گردشگری با تولید و پخش برنامه‌ها به صورت رادیویی و تلویزیونی جهت افزایش دانش و آگاهی افراد در زمینه پتانسیل گردشگری روستایی و گردشگری کشاورزی مورد توجه است.

مطابق تحقیق فرصتهای مهم افزایش انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری گردشگری و مدیریت بحران در مواجه با کووید ۱۹ با تحقیقات سبحانی و همکاران و جی هی و همکاران (Jie He *et al*., 2021; Sobhani *et al*., 2020) همخوانی دارد. در این راستا فرصت کووید ۱۹ در کسب و کارهای گردشگری ارزیابی ظرفیت تحمل گردشگری برای پدافند غیرعامل و اقدامات پیشگیری در مواجهه با همه‌گیرهای احتمالی آینده و آماده شدن برای دوره پسا کرونا و به نوعی یک سناریو برای آینده‌نگری می‌باشد. مدیران با مدیریت بودجه بحران و سیاست‌گزاری و برنامه‌ریزی راهبردی خاص در دوران بحران و برنامه‌ریزی اقتضایی از سوی دولت در جهت کاهش مخاطرات گردشگری و مدیریت مناسب ورود گردشگران به استان در شیوع بیماری همه‌گیری مانند کرونا گام بردارند.

در بعد تهدیدها یافته مهم تحقیق ریسک سرمایه‌گذاری گردشگری بوده است که در تحقیقات مختلف ورشکستگی مشاغل گردشگری، فشار اقتصادی بالا در میان خانوارها در مقاصد گردشگری به‌عنوان تهدید جدی مطرح شده است (Sobhani *et al*., 2020)، بنابراین ابهام و تردید سرمایه‌گذاران از وضعیت آینده بیماری، ریسک عدم بازگشت سرمایه و دوره‌ای بودن برخی کسب وکارها در گردشگری در این بخش به‌عنوان تهدید وجود داشت که حمایتهای دولتی برای بیمه و مدیریت بحران و مخاطرات طبیعی نقش مهمی در کاهش این تهدیدها و ریسک پذیری روستاییان دارد.

با توجه به یافته‌های به‌دست آمده، و پیشنهادهای افراد صاحب‌نظر در بخش کیفی برخی راهبردهای زیر برای بخش گردشگری استان مازندران در شرایط بحران کرونا ارائه شده است. اهم این راهبردها را می‌توان به‌صورت زیر برشمرد:

در راستای اهمیت زنجیره تأمین گردشگری با متنوع سازی فعالیت‌های گردشگری توجه به رویکردهای نوآورانه برای ایمنی و گردشگری سالم با نقش فزاینده ترجیحات مصرف‌کننده، بکارگیری تکنولوژی‌های نوین در گردشگری هوشمند و سالم و توسعه و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناورانه در حیطه گردشگری کشاورزی و روستایی مانند گیاهان دارویی و غذای سالم و گردشگری جنگلی

تخصیص کمک‌های مالی و تسهیلات حمایتی و امکان بیمه حمایتی و بیکاری برای کسب و کارهای فردی فعالان گردشگری مانند راهنمایان تور

طراحی مکانیسم های آسان برای تعویق پرداخت هزینه‌های تامین اجتماعی و مالیاتی بدون نیاز به بروکراسی پیچیده در مواقع بحرانی

ایجاد تعاونی و سازمان‌های مردم نهاد و داوطلب متخصص در برنامه‌ریزی محلی برای توسعه پایدار محیط‌زیست

کمک‌های مالی و فنی برای حمایت از پروژه‌های گردشگری اجتماع محور با نوآوری اجتماعی مبتنی بر جامعه و حمایت از آسیب‌پذیرترین افراد مناطق روستایی، از جمله افراد مسن

تشکیل نهادهای گردشگری محلی برای جوانان روستایی با تبلیغ و اطلاع‌رسانی زبان و فرهنگ و آداب و رسوم محلی و اشتغال در کارگاهای صنایع دستی محلی، و بازاریابی غذاها و سوغاتی‌های محلی و تهیه غذاهای سالم و ارگانیک به سبک محلی

ترویج فرهنگ‌سازی گردشگری پایدارکشاورزی با تقویت فرهنگ گردشگری کشاورزی پایدار، ترویج جشنواره‌های ارگانیک، جشنواره‌های فرهنگ بومی با عرضه مستقیم محصولات کشاورزی سالم و ارگانیک و تقاضا برای سفر به منطقه و خرید محصولات محلی و سالم و ارگانیک

ترویج سیستم گردشگری جایگزین از طریق گردشگری کشاورزی با توسعه کشاورزی تلفیقی با سیستم دامداری و زراعت یا باغداری و زراعی، اشتغال در صنایع دستی روستایی، فروش محصولات جنگلی تازه مانند تمشک محلی، سبزیجات تازه و استقرار دهکده گیاهان دارویی و کوهی، فراوری محصولات کشاورزی و دامی

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از نتایج طرح تحقیقاتی باعنوان "بررسی تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کرونا در استان مازندران و تدوین برنامه" زیر نظر استانداری مازندران–معاونت توسعه مدیریت و منابع با شماره قرارداد ۸۶/۶/۲۵ است که بدینوسیله از حمایت‌های مادی و معنوی آنها تقدیر و تشکر داریم.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

References

Adel Mehraban, M. (2015). A Review of Qualitative Content Analysis and Its Application in Research. Isfahan University of Medical Sciences Publications. Esfahan, First edition, 148 pages. (In Persian).

Brouder, P. (2020). Reset redux: possible evolutionary pathways towards the transformation of tourism in a COVID-19 world. Tour. *Geographies*, 22, 484–490.

Dadvarkhani, F., and Mousavi, S. (2022). The analysis of the effect of COVID19 on the rural economy. *Human Geography Research*, 54(1), 391-413. (In Persian).

Eskandarian, Gh. (2020). Evaluating the Consequences of Coronavirus on Lifestyle (With Emphasis on Cultural Consumption Pattern). *Social Impact Assessment Quarterly*, 2, *Special Issue on the Consequences of the Corona Virus Outbreak*. (In Persian).

FAO. (2020). COVID-19 and the Risk to Food Supply Chains: How to Respond? Rome. https://doi.org/10.4060/ca8388en.

Farmaki, A. (2021). Memory and forgetfulness in tourism crisis research. *Tourism Management*, 83, 104210. Doi: 10.1016/j.tourman.2020.104210.

Fivintari, F.R., Samsi, G and Imanuddin, M. (2021). Dvelopment strategy of Jogja anggur agrotourism during and post-covid-19 pandemic in Bantul, Indonesia. 3S Web Conf. 2nd International Conference on Agribusiness and Rural Development (IConARD 2021). 316: (04014), 11pp.

Ghazani AA, Bijani M, and Chizari M. (2017). The role of social capital in the development of non-governmental natural tourism from the perspective of villagers of Mazandaran province. *Iranian Agricultural Extension and Education*, 12, 53–69. (In Persian).

Golafshani, N. (2003). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.

Hallaj, Z., and Karimi Goghari, H. (2017). Tourism capabilities in sustainable rural development. In: First National Conference on Geography, Environment, Security and Tourism, Bozorgmehr Ghaenat University. (In Persian).

Hallaj, Z., Bijani, M., Abbasi, E., Valizadeh, N and Mohammadi, M. (2022). Tourism development during the pandemic of coronavirus (COVID-19): evidence from Iran. *Front. Public Health*, 10, 881381.

Higgins-Desbiolles, F. (2020). Socialising tourism for social and ecological justice after COVID-19. *Tourism Geographies*, 22, 610–623. Doi: 10.1080/14616688. 2020.1757748.

IFAD. (2020). Small-scale farmers can help build resilient food systems in a post–COVID-19 world. Available on the https://www.ifad.org/en/web/latest/blog/asset/41903536. 20/9/2020.

ILO. (2020). Sectoral brief: COVID-19 and the impact on agriculture and food security. Available at https://www.ilo.org/sector/Resources/publications/WCMS_742023/lang--en/index.htm.

Jamal, T., and Budke, C. (2020). Tourism in a world with pandemics: localglobal responsibility and action. *Journal of Tourism Futures*, 6, 181–188.

Jie He, Y.M., Morrison, A.M and Coca-Stefaniak, J. A. (2021). Effects of tourism CSR on employee psychological capital in the COVID-19 crisis: from the perspective of conservation of resources theory. *Current Issues in Tourism*, 24(19), 2716–2734.

Karimzadeh, H., Khaleghi, A., and Naghizadeh, R. (2020). Analysis of the rural community's environmental perception of the spread of the corona virus in the central part of Varzeghan city. *Space economy and rural development*, 9(33), 49-70.(In Persian).

Kickbusch, I., Leung, G.M., Bhutta Z.A., Matsoso, M.P., Ihekweazu, C., and Abbasi, K. (2020). Covid-19: How a virus is turning the world upside down. BMJ Clinical Research, 3, 1-3.

Kürüm Varolgüne, F., Celik, F., Del Rio-Rama, M., and Alvarez-Garcia, J. (2022). Reassessment of sustainable rural tourism strategies after COVID-19. *Frontiers in Psychology*, 13, 944412.

Lincoln, Y. S., and Guba, E. G. (1985). Naturalistic inquiry. Beverly Hills, CA: Sage, 416 pages.

Malazizi, N., and Birsel, H. (2020). Post corona world: tourism movements in the context of global health safety. *Electronic Turkish Studies*, 15(3).

Mhlanga, D., and Ndhlovu, E. (2020). Socio-economic implications of the COVID-19 pandemic on smallholder livelihoods in Zimbabwe. *Preprints*, 2020040219.

Nepal, S.K. (2020). Adventure travel and tourism after COVID-19 – Business as usual or opportunity to reset? *Tourism Geographies*, 22(3), 646-650.

Niewiadomski, P. (2020). COVID-19: from temporary de-globalisation to a rediscovery of tourism? *Tour. Geographies*, 22: 651–656. Doi: 10.1080/14616688.2020. 1757749.

Nourozi, M., and Hayati, D. (2015). Factors affecting sustainable rural livelihoods as perceived by farmers in Kermanshah Province. *Iranian Agricultural Extension and Education Journal*, 11(1), 127-144. (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]

Pazokinejad, Z., Khoshfar, Gh., and Beishami, B. (2022). Pathology of Covid 19 epidemic and Mazandaran ecotourism resorts; a qualitative analysis. *Journal of Rural Research*, 13(1), 6-20. (In Persian).

Rabiee, H., and Takrosta, M. (2021). Investigating and explaining the effects of corona on the economy of rural areas, case study: Upper Eshkevar Village. *Political Organizing of Space*, 3(3), 148-162. (In Persian).

Samaddar, R. (2020). Borders of an epidemic Covid-19 and migrant workers. Calcutta Research Group Kolkata, India. 150 pages.

Sobhani, P., Veisi, H., Esmaeilzadeh, H., Sadeghi, S.M.M., Marcu, M.V., and Wolf, I.D. (2020). Tracing the impact pathways of COVID-19 on tourism and developing strategies for resilience and adaptation in Iran. *Sustainability*, 14(9): 5508.21.

Streimikiene, D., Svagzdiene, B., Jasinskas, E. and Simanavicius, A. (2022). Sustainable tourism development and competitiveness: the systematic literature review. *Sustainable Development*, 29, 259–71. Doi: 10.1002/sd.2133.

Varzaru, A. A., Bocean, C. G., and Cazacu, M. (2021). Rethinking tourism industry in pandemic COVID-19 period. *Sustainability*, 13, 6956. Doi: 10.3390/ su13126956.

Wen, J., Kozak, M., Yang, S., and Liu, F. (2020). COVID-19: potential effects on Chinese citizens' lifestyle and travel. *Tourism Review*, 76, 74–87. Doi: 10.1108/TR-03- 2020-0110.

Yang, Y., Zhang, H., and Chen, X. (2020). Coronavirus pandemic and tourism: dynamic stochastic general equilibrium modeling of infectious disease outbreak. *Annals of Tourism Research*, 83,102913. Doi: 10.1016/j.annals.2020.102913.

Yazdani, R., Khayrandish, M., Mohammadi Khyareh, M., and Amini, H. (2020). Study of factors affecting rural development, with a focus on the role of agricultural entrepreneurship (Case study: North Khorasan Province). *Enterpreneurial Strategies in Agriculture*, 7(13), 63-77.(In Persian).

Yousefi H., Mostaghimi, M., Nasiri, M. and Gorji, M. (2021). Designing a competitive intelligence model with a combined approach to interpretive structural modeling - Delphi fuzzy (Case study: Food Industry Entrepreneurial Companies in Tehran province). *Enterpreneurial Strategies in Agriculture*, 8(15), 76-88.(In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1402.10.19.4.3]
[DOI: 10.61186/jea.10.19.41]